

ОПАЗВАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ВОДИТЕ

Водата е от съществено значение за съществуването на хората, животните, растенията и за икономиката. Опазването и управлението на водите надхвърлят националните граници. Рамковата директива за водите (РВД) установява правна рамка за опазване и възстановяване на чистата вода в ЕС и за гарантиране на нейното дългосрочно и устойчиво потребление; Тя е допълнена от по-специфично законодателство, като например Директивата за водите за къпане и за питейните води, Директивата относно наводненията и Рамковата директива за морска стратегия, както и от международни споразумения.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

Членове 191—193 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

ОБЩ КОНТЕКСТ

Водата не е просто търговски продукт, а общо благо и ограничен ресурс, който трябва да се опазва и използва по устойчив начин както по отношение на качеството, така и на количеството. Тя, обаче, е изложена на натиск поради множество различни употреби от различни сектори, като например селското стопанство, туризма, транспорта и енергетиката. През 2012 г. Комисията постави началото на [Плана за опазване на водните ресурси на Европа](#), дългосрочна стратегия, която има за цел да се гарантира наличието на достатъчно добро качество на водите за всички законни нужди чрез по-добро прилагане на текущата политика на ЕС в областта на водите, интегриране на целите на политиката за водите в други области на политиката и преодоляване на пропуските в действащата рамка. В плана за водните ресурси се предвижда установяване от държавите членки на сметки за водата и цели за водна ефективност, както и разработване на стандарти на ЕС за повторно използване на водата.

ПОСТИЖЕНИЯ

Политиката на ЕС определи две основни правни рамки за защитата и управлението на нашите сладководни и морски ресурси с цялостен подход, основан на екосистеми, а именно Рамковата директива за водите (РДВ) и Рамковата директива за морска стратегия (РДМС).

А. Рамкова директива за водите (РДВ) и специфичните допълнителни директиви в областта на водите

Рамковата [директива на ЕС](#) за водите установява рамка за опазването на вътрешнотериториалните повърхностни води, преходните води, крайбрежните води и подземните води. Тя има за цел да предотвратява и намалява замърсяването, да насърчава устойчивото използване на водите, да опазва и подобрява водната среда и да смекчава последиците от наводненията и засушаванията. Общата цел е да се постигне добро екологично състояние на всички води. Следователно от държавите членки се изисква да изготвят т.нар. планове за управление на речните басейни въз основа на естествените географски речни басейни, както и специфични програми с мерки за постигане на целите.

Рамковата директива за водите се подкрепя от по-целенасочени директиви, а именно Директивата за подземните води, Директивата за питейната вода и Директивата за водите за къпане, Директивата за нитратите, Директивата за пречистването на градските отпадъчни води, Директивата относно стандартите за качество на околната среда и Директивата за наводненията:

Директивата относно опазването на [подземните води](#) срещу тяхното замърсяване и влошаването на качеството им определя конкретни критерии за оценка на доброто химично състояние, за установяване тона значими и устойчиви тенденции за повишаване и за определяне на начални точки на промяна на тенденциите. Всички пределно допустими стойности на замърсителите, с изключение на нитратите и пестицидите, за които пределно допустимите стойности са определени в специално законодателство на ЕС, се определят от държавите членки.

Директивата [относно питейната вода](#) определя съществените стандарти за качеството на водите, предназначени за консумация от човека. Директивата изисква от държавите членки да следят редовно качеството на водите, предназначени за консумация от човека, чрез метода на вземане на проби. Държавите членки могат да включват допълнителни изисквания, специфични за тяхната територия, но само ако това води до определяне на по-високи стандарти. Директивата също така изисква на потребителите да бъде предоставяна редовна информация. В допълнение към това, качеството на питейната вода трябва да бъде оповестявано на Европейската комисия на всеки три години. На 1 февруари 2018 г. и в отговор на Европейската гражданска инициатива „Право на вода“ (Right2Water), Комисията публикува [предложение за подновяване](#) на 20-годишната директива. Преразгледаната директива ще актуализира съществуващите стандарти за безопасност и ще доведе до подобряване на достъпа до безопасна питейна вода, успоредно с последните препоръки на Световната здравна организация. Освен това тя ще спомогне за повишаването на прозрачността за потребителите относно качеството и доставката на питейна вода, като по този начин ще се спомага за намаляване на броя на пластмасовите бутилки чрез увеличаване на доверието в чешмяната вода. Наличието на оценка на риска за безопасността на водата за целия ЕС следва да спомогне за

идентифициране и преодоляване на възможните рискове за водните ресурси вече на ниво разпределение.

Директивата [относно водата за къпане](#) има за цел укрепването на общественото здраве и опазването на околната среда чрез установяване на разпоредби за мониторинг и класификация (в четири категории) на водите за къпане и информиране на обществеността за това. През сезона за къпане държавите членки трябва да вземат проби от водите за къпане и да правят оценка на концентрацията на най-малко две специфични бактерии веднъж месечно по време на всеки обект, който използва вода за къпане. Те трябва да информират обществеността чрез „профили на водите за къпане“, които съдържат например информацията относно вида на замърсяването и източниците, които влияят върху качеството на водите за къпане. Съществува стандартен символ за информиране на обществеността относно класификацията на водите за къпане и всяка забрана за къпане. Обобщен доклад за качеството на водите за къпане се публикува ежегодно от Комисията и от Европейската агенция за околна среда (ЕЕА).

С [Директивата относно стандартите за качество на околната среда](#) биват установени ограничения за концентрациите на приоритетни вещества в повърхностните води за 33 приоритетни вещества, които представляват значителен риск за и посредством водната среда на равнището на ЕС, както и за осем други замърсителя. По време на преразглеждане към съществуващия списък бяха добавени 12 нови вещества и беше въведено задължение на Комисията да изготви допълнителен списък на веществата, които подлежат на мониторинг във всички държави членки (списък за наблюдение; watch list), за да се подпомогне бъдещото преразглеждане на списъка на приоритетните вещества.

Директивата [относно пречистването на градските отпадъчни води](#) има за цел опазването на околната среда от отрицателните въздействия, причинени от заустването на градски отпадъчни води, както и заустването на отпадъчни води, произхождащи от някои промишлени отрасли. Директивата определя минимални стандарти и графици за събирането, пречистването и заустването на градски отпадъчни води, въвежда контрол върху изхвърлянето на утайки от отпадъчни води и изисква да се преустанови постепенно изхвърлянето им в морето.

В процес на обсъждане са нови правила за борба с недостига на вода чрез улесняване на повторното използване на пречистени отпадъчни води за напояване в селското стопанство.

Директивата [относно нитратите](#) има за цел опазване на водите от нитрати от селскостопански източници. С един допълнителен регламент държавите членки се задължават на всеки четири години да представят на Комисията доклад с подробна информация относно кодекси за добра селскостопанска практика, определените като уязвими на нитрати зони (УНЗ), резултатите от мониторинга на водите и обобщена справка относно програмите за действие. Както директивата, така и регламентът имат за цел опазване на питейната вода и предотвратяване на вреди от еутрофикация.

С Директивата на ЕС [относно наводненията](#) се цели намаляване и управление на рисковете от наводнения, които застрашават здравето на човека, околната среда, инфраструктурата и собствеността. С нея държавите членки са задължени да извършат предварителна оценка с цел определяне на речните басейни и свързаните с тях крайбрежни райони, изложени на риск, и след това да изготвят карти на районите с риск от наводнения и планове за управление, насочени към предотвратяване, опазване и готовност. Всички тези задачи трябва да бъдат извършвани в съответствие с РДВ и със съдържащите се в нея планове за управление на речните басейни.

Б. Крайбрежна и морска политика на ЕС

Рамковата [директива за морска стратегия](#) (MSFD) е екологичният стълб на интегрираната морска политика на ЕС (ИМП), която беше създадена с цел подобряване на устойчивото развитие на морската икономика, като същевременно се осигурява по-добра защита на морската среда. Целта на Рамковата директива за морската стратегия (MSFD) е постигането на добро екологично състояние (ДЕС) на морските води на ЕС до 2020 г., продължаването на тяхната защита и съхранение, както и предотвратяването на влошаването на тяхното състояние. Тя определя европейски морски региони (Балтийско море, североизточния Атлантически океан, Средиземно море и Черно море) и подрегиони в рамките на географските граници на съществуващите регионални морски конвенции. За да се постигне „добро екологично състояние“ до 2020 г., държавите членки трябва да разработят до 2010 г. основани на екосистеми стратегии за своите морски води, които следва да се преразглеждат на всеки шест години. В допълнение към това, [Регламентът относно интегрираното управление на крайбрежните зони](#) (ИУКЗ) определя принципите на доброто планиране и управление на крайбрежието, които трябва да бъдат вземани предвид от държавите членки.

Катастрофата с нефтения разлив в резултат на корабокрушението на „Ерика“ през 2000 г. насърчи ЕС да засили ролята си в областта на морската безопасност и морското замърсяване със [създаването на Европейската агенция по морска безопасност \(ЕАМБ\)](#), която отговаря, наред с другото, за предотвратяване и реагиране на замърсяване, причинено от кораби, както и реагиране на замърсяване на моретата, причинено от инсталации за нефт и природен газ. Директивата относно [замърсяване от кораби](#) и налагането на санкции при нарушения, както и [актуализираната версия](#) имат за цел да гарантират, че лицата, отговорни за изхвърлянето на замърсяващи вещества в морето, подлежат на ефективни и възпиращи санкции, които могат да бъдат наказателни или административни. Изхвърлянето на замърсяващи вещества от кораби следва да бъде считано за престъпление, ако е извършено умишлено, по непредпазливост или е резултат от груба небрежност и води до сериозно влошаване на качеството на водата

В. Международни споразумения за регионалните води

Защитата на морските води в Европа се регулира от четири структури за международно сътрудничество (регионалните морски конвенции) между

държавите — членки на ЕС, и съседните държави с общи води: Конвенцията ОСПАР от 1992 г. (въз основа на по-ранни конвенции от Осло и Париж) за североизточната част на Атлантическия океан; Конвенцията от Хелзинки (HELCOM) от 1992 г. за района на Балтийско море; Конвенцията от Барселона (UNEP-MAP) от 1995 г. за Средиземноморието; и Букурещката конвенция от 1992 г. за Черно море. Речни води на ЕС са защитени по линия на Конвенцията за опазване на река Дунав от 1996 г. и Конвенцията за защита на Рейн от 2009 г. Междурегионалното сътрудничество в областта на околната среда, съсредоточено върху морски или речни басейни, даде началото на няколко т.нар. макрорегионални стратегии в Европейския съюз: стратегията за региона на Балтийско море от 2009 г. (първата всеобхватна стратегия на ЕС, изготвена за макрорегион); стратегията за Дунавския регион (2011 г.) и най-новата стратегия за региона на Адриатическо и Йонийско море (2014 г.).

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Първата по рода си Европейска гражданска инициатива „Право на вода“ (Right2Water) призовава настоятелно институциите на ЕС и държавите членки да гарантират, че всички граждани се ползват от правото на вода и канализация, че водоснабдяването и управлението на водните ресурси не са предмет на правилата на вътрешния пазар и че водните услуги са изключени от мерките за либерализация. [В отговор на Европейската гражданска инициатива Парламентът](#), с голямо мнозинство, призова Комисията да предложи законодателство, с което се прилага правото на човека на вода и санитарна инфраструктура, както това право е признато от ООН. и, ако е целесъобразно, преразгледан текст на РДВ, в който да се признае всеобщият достъп и човешкото право на вода.

Като подчерта необходимостта от преминаване към кръгова икономика, Парламентът подкрепи планове за насърчаване на повторното използване на водата за напояване в селското стопанство. В подобен дух ЕП одобри планове за подобряване на качеството на водопроводна вода, така че да бъде намалена употребата на пластмасови бутилки.

В своята [резолуция относно международното управление на океаните Парламентът подчертава](#), че „създаването на устойчива морска икономика и намаляването на натиска върху морската среда изискват действия във връзка с изменението на климата, замърсяването от източници от сушата, достигащо моретата и океаните, морското замърсяване и еутрофикацията, съхраняването, опазването и възстановяването на морските екосистеми и биологичното разнообразие, както и във връзка с устойчивото използване на морските ресурси“. Във връзка с това той „настоятелно призовава Комисията да подкрепи международните усилия за защита на морското биологично разнообразие, по-специално в рамките на текущите преговори по нов правно обвързващ инструмент за опазването и устойчивото използване на морското биологично разнообразие в зоните, разположени извън националните юрисдикции“, и „призовава Комисията да предложи по-стриктно законодателство с цел опазване и гарантиране на устойчиво използване на морското биологично разнообразие в

зоните, намиращи се под юрисдикцията на държавите — членки на Европейския съюз“.

Tina Ohliger
05/2019

